

PROFIEL AANSPREEKPERSOON

1. AFBAKENING INTEGRITEITSVRAGEN

Onder integriteit wordt verstaan “de onaantastbaarheid van het lichaam van elk individu. De kern is dat een persoon zelf mag en kan bepalen welke ingrepen het van buitenaf duldt en dat het niet gedwongen mag worden iets anders te doen dan wat hij of zij zelf beoogt”, en nog “Integriteit gaat om het leren grenzen stellen én om het leren omgaan met grenzen, bepaald door anderen en door maatschappelijke waarden en normen.” (Van Obbergen, 2012).

Het recht op integriteit staat in de Belgische grondwet (art. 22bis): “Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.” De parlementaire werken verduidelijken echter het begrip “integriteit” niet verder in detail (De Craim, 2011).

In een aantal internationale conventies komt ook het recht op lichamelijke integriteit voor. Dit wordt gebruikt om een aantal garanties vast te leggen die mensen moeten beschermen tegen geweld en andere vormen van misbruik die leiden tot een aantasting van de gezondheid en het zelfbeschikkingsrecht (Peking, 1995; Istanbul, 2011).

TIP

Zorg ervoor dat niet alle vragen bij de federatie-/sportdienst-API terechtkomen. Maak duidelijk (bijvoorbeeld op de website van de federatie/sportdienst) bij wie leden met andere vragen dan over het thema lichamelijke, psychische en seksuele integriteit terecht kunnen.

2. ALGEMENE TAAKOMSCHRIJVING

De aanspreekpersoon integriteit (API) is binnen de sportorganisatie het eerste aanspreekpunt voor wie een vraag, opmerking, klacht of andere boodschap heeft in verband met grensoverschrijdend gedrag en lichamelijke, psychische en seksuele integriteit. De API luistert naar de vraag of het verhaal en verwijst de melder door wanneer nodig of verleent advies bij de mogelijke vervolgstappen, zonder aan waarheidsvinding te doen. Verder formuleert de API

ook adviezen over preventieactiviteiten binnen de organisatie en helpt besturen met het realiseren van initiatieven op dat vlak.¹

De afstemming tussen een API op niveau van een club en op niveau van een federatie/sportdienst kan best zo flexibel mogelijk gebeuren. Wellicht moeten we hier voorzien in een groeipad en zal de federatie/sportdienst haar rol per club verschillend invullen. Er zijn volgende mogelijkheden:

- Er is geen club-API en verder ook niemand op clubniveau die aanspreekbaar is voor de sporters: de federatie-/sportdienst-API zal zich dan best profileren als aanspreekpunt;
- Er is een lokaal aanspreekpunt: de federatie-/sportdienst-API kan afstemmen en op vraag overnemen;
- Er is een volwaardige API op clubniveau: de federatie-/sportdienst-API kan ondersteunen.

Opgelet: Het is mogelijk dat de API op het ogenblik van zijn of haar aanstelling nog niet over alle competenties beschikt. Het is daarom belangrijk dat de API volgens het bestuur het vermogen en de wil heeft om deze competenties maximaal en zo snel mogelijk te ontwikkelen.

Rolafbakening: Een API is geen...

hulpverlener: start geen hulpverleningsproces en heeft geen beroepsgeheim

onderzoeksrechter: moet niet achter alle feiten aangaan of bewijsmateriaal verzamelen

journalist: moet niet iedereen informeren die nieuwsgierig is

bestuurder: heeft geen bestuurlijke verantwoordelijkheid maar enkel een adviserende rol

Wat is een API dan wel? In wat volgt beperken we de omschrijving tot **een API op niveau van de federatie/sportdienst**. Zijn/haar taken bestaan uit:

- aanspreekpunt en eerste opvang
- hulp bij coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing
- preventieactiviteiten en ondersteuning

¹ Keuze van de federatie/club hoever de rol/taak van de API reikt.

2.1. AANSPREEKPUNT EN EERSTE OPVANG

De API is binnen de federatie/sportdienst het eerste aanspreekpunt voor wie een vraag, opmerking, melding, klacht of andere boodschap heeft in verband met grensoverschrijdend gedrag en lichamelijke, psychische en seksuele integriteit. Sporters, ouders, partners, begeleiders, bestuurders, club-API's of andere betrokkenen kunnen terecht bij de federatie-/sportdienst-API.

De federatie-/sportdienst-API:

- luistert naar het verhaal van de melder of vraagsteller (zonder de rol van hulpverlener op te nemen);
- toont voldoende empathie, geeft de melder het gevoel dat er geluisterd wordt en stelt het verhaal niet in vraag;
- vormt zich een beeld van de situatie en moet zelf een inschatting kunnen maken van de feiten in overleg met een intern team of met de hulp van Sportieq, of moet de club-API helpen om die inschatting te maken;
- probeert in te schatten welke reactie nodig is;
- stemt af met betrokkenen welke stappen ze willen zetten;
- kan de club adviseren over afspraken en procedures of kan dit ook rechtstreeks met de betrokkenen opnemen;
- maakt een correcte registratie en een schriftelijk verslag van vragen en incidenten en van de wijze waarop deze zijn opgevolgd;
- zorgt ervoor dat er jaarlijks een overzicht is van alle gemelde incidenten en vragen ten aanzien van de federatie/sportdienst. Verslagen en registraties gebeuren volgens een afgesproken format;
- respecteert de regels rond discretieplicht (zie verderop in de syllabus)

2.2. COÖRDINATIE VAN DE INTERNE PROCEDURE EN DOORVERWIJZING

De federatie-/sportdienst-API zorgt dat elke vraag of melding ernstig genomen wordt. Hij of zij ziet erop toe dat de interne procedure gevolgd wordt en biedt ondersteuning bij de interne behandeling van een vraag, klacht of melding. Daarvoor kan de API het 'handelingsprotocol' gebruiken. De API heeft geen hulpverlenende of onderzoekende rol. Dit betekent dat de API doorverwijst naar de juiste hulpverleningskanalen als hier nood aan is, maar niet zelf bv. psychologische ondersteuning biedt. Een API is ook geen onderzoeksrechter. De API brengt op basis van gesprekken de situatie in kaart, maar als blijkt dat een tuchtrechtelijke of strafrechtelijke aanpak nodig is, laat de API het verdere onderzoek over aan de juiste instanties (bv. de onderzoekscommissie van het Vlaams Sporttribunaal of de politie). Met andere woorden: voor professionele ondersteuning, hulpverlening of melding, verwijst de API door naar externe instanties binnen hulpverlening, politie en justitie. Daarbij kan de API gebruikmaken van de 'verwijslijst'.

De federatie-/sportdienst-API:

- kent de interne procedure en kan deze opvolgen;
- kan op vraag een club-API of clubbestuur adviseren over het opvolgen van vragen of meldingen met alle betrokkenen en over de te nemen stappen;
- koppelt terug naar een intern overleg: op niveau van de federatie is dat bijvoorbeeld een ethisch adviesorgaan;
- bespreekt met de melder of betrokkene mogelijke doorverwijzingen of verleent advies over mogelijke stappen;
- kan een club-API of clubbestuur adviseren over doorverwijzing naar hulp, bemiddeling of melding;
- informeert over afspraken, procedures of reglementen die binnen en buiten de sportorganisatie bestaan;
- onderhoudt contacten met Sportieq voor advies of doorverwijzing;
- beschikt over een actuele verwijslijst (zie verderop in deze syllabus).

Verschil tussen een melding en een klacht

Een melding: informatie die gedeeld wordt met de API over iets dat de persoon heeft gehoord, gezien of meegemaakt. De melding kan schriftelijk of mondeling gebeuren. Het doel van een melding kan heel divers zijn. Soms wil de melder enkel zijn of haar verhaal vertellen, als deel van de emotionele verwerking. Soms wil de melder dat je informeel bemiddelt. Soms dient de melding om de mogelijkheid van een formele klacht te verkennen.

Een klacht: een formele aangifte bij het tuchtorgaan van je federatie. Hoe en bij wie de klacht kan worden ingediend, wordt bepaald door het reglement van jouw federatie. Het doel van een klacht is om een sanctie te laten uitspreken tegen de beschuldigde.

2.3. PROFILERING VAN DE API

Het is belangrijk dat je jezelf bekend maakt als API bij je doelpubliek en dat ze jou op verschillende manieren kunnen contacteren. Hoe persoonlijker, hoe beter: maak je zelf kenbaar op de website met een duidelijk mailadres en telefoonnummer. Voor het mailadres kan je best werken met je eigen naam. Sommige federaties/sportdiensten kiezen voor een algemeen mailadres (vb. API@federatie.be / API@sportdienst.be). Als je dit doet, is het belangrijk dat mensen weten bij wie hun e-mail terecht zal komen. De drempel ligt vaak hoger om te melden via een anoniem algemeen mailadres. Zorg ervoor dat de contactgegevens van de API snel vindbaar zijn en je geen drie verschillende pagina's moet aanklikken vooraleer je op de juiste pagina terechtkomt als bezoeker.

Je kan als federatie/sportdienst ook de optie geven om iets te melden via een meldformulier op de website. Hier hanteer je best het principe 'less is more'. Volgende zaken kan je opnemen in dit meldformulier:

- Naam
- Contactgegevens
- Persoonlijke rol in dit verhaal (betrokkene, ouder, trainer, getuige...)
- Situatieschets
- Reeds ondernomen acties
- Eventuele bijlagen of bewijsstukken

Denk tot slot goed na over hoe je gaat communiceren over de API. Doe dit op regelmatige basis en via verschillende communicatiekanalen. Ga er niet vanuit dat één mail of louter de vermelding op de website volstaan om de API bekend te maken bij jouw doelpubliek.

2.4. PREVENTIEACTIVITEITEN EN ONDERSTEUNING

Een federatie-/sportdienst-API is niet alleen verantwoordelijk voor de meldingen of vragen over integriteit, maar werkt ook mee aan een preventiebeleid. De API weet door ervaringen met cases en contacten met de clubs wat de noden zijn en op welke manier de federatie/sportdienst haar clubs het beste kan helpen. De federatie-/sportdienst-API is echter niet alleen verantwoordelijk voor de uitwerking en implementatie van dit beleid. Dit gebeurt samen met de directie en collega's.

De federatie-/sportdienst-API:

- zorgt er samen met het bestuur voor dat de aangesloten sportclubs de federatie-/sportdienst-API en zijn/haar rol kennen;
- profileert zich binnen de federatie/sportdienst naar alle clubs en/of naar alle betrokken aangesloten sporters (en hun ouders);
- promoot de gedragscode van de federatie/sportdienst en helpt clubs om eigen gedragsregels en afspraken op punt te stellen en daar voorlichting of bewustmaking rond te organiseren;
- houdt zich op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen rond het thema lichamelijke, psychische en seksuele integriteit in de sport (kwaliteitsbeleid, preventiebeleid, reactiebeleid);
- volgt jaarlijks een update (via Sportieq terugkomdagen of intervisiemomenten) over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen op dit vlak en deelt deze informatie met de club-API's;
- kan op vraag rechtstreeks de club ondersteunen, indien nodig met hulp van Sportieq;
- geeft advies en informatie aan het clubbestuur om een beleid voor de aanpak van grensoverschrijdend gedrag te ontwikkelen of verbeteren. Hiervoor kan de toolkit 'Grensoverschrijdend gedrag voor sportclubs' gebruikt worden.

3. RANDVOORWAARDEN

Een federatie-/sportdienst-API heeft nood aan een goede omkadering door de sportfederatie. Daarnaast is het als federatie-/sportdienst-API belangrijk dat je zelf een aantal voorwaarden respecteert. Hieronder vind je een aantal randvoorwaarden om ervoor te zorgen dat de functie 'federatie-/sportdienst-API' op een goede manier kan worden uitgevoerd.

De federatie-/sportdienst-API:

- is zelf geen bestuurslid of heeft geen functie die collegiale controle onmogelijk maakt;
- heeft een duidelijke contactpersoon bij de directie of kan rekenen op een intern overlegorgaan (ethisch adviesorgaan);
- wordt via een duidelijk mandaat aangesteld door het bestuur;
- kan op verzoek een uittreksel uit het strafregister (minderjarigenmodel) voorleggen;
- werkt conform het uitgewerkte handelingsprotocol en de procedures, reglementen en statuten van de federatie/sportdienst;
- kan rekenen op ondersteuning en opleiding via Sportieq.

4. COMPETENTIES

De API geniet het vertrouwen en respect van bestuur, begeleiders, ouders en sporters en is bereikbaar en aanspreekbaar voor alle betrokkenen.

Wat moet een API kennen en kunnen?

	FEDERATIE-/SPORTDIENST-API	CLUB-API
1.	Basisvisie en inzichten hebben over preventie GG en de rol van de API daarin.	Basisvisie en inzichten hebben over preventie GG + rol API
2.	Clubs kunnen helpen bij het uitwerken van een eigen handelingsprotocol + coachen bij het in de praktijk brengen	Weten hoe een situatie van GG op te volgen aan de hand van het handelingsprotocol
3.	Het gesprek aangaan met alle betrokkenen: basisgesprekstechnieken, hulp organiseren en communiceren	Het gesprek aangaan met alle betrokkenen: basisgesprekstechnieken, hulp organiseren en communiceren
4.	Zichzelf als API kunnen profileren richting de clubs en collega's	Zich kunnen profileren als API op clubniveau

5.	Grenswijssysteem kennen, kunnen toepassen + kunnen overbrengen (meerdere) en ondersteunen (coachen)	Grenswijssysteem kennen en toepassen op concrete casussen
6.	Weten waar je terecht kan voor hulp en doorverwijzing	Weten waar je terecht kan voor een klacht of hulp
7.	Registratie en dossier bijhouden; helpen, motiveren en adviseren bij registratie en dossier	Registratie en dossier maken
8.	Signalen opvolgen, risicoanalyse maken, suggesties doen	Signaleren aan het beleid en suggesties doen